

31793 Internationale klimaatafspraken

Nr. 4 Brief van de minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 13 februari 2009

In mijn brief dd. 17 november 2008 (Kamerstukken II 2008-2009, 31 793, nr.1) heb ik uw Kamer geïnformeerd over de inzet van Nederland en de EU bij de 14de vergadering van de Conferentie van Partijen (CoP14) van het VN-Klimaatverdrag, gehouden van 1 t/m 12 december 2008 in Poznan, Polen. In vervolg op mijn toezegging in die brief om uw Kamer na afloop van de conferentie te informeren doe ik hierbij verslag van de conferentie.

Zoals ik in mijn bovengenoemde brief heb aangegeven, was de Nederlandse inzet voor Poznan: (a) te komen tot een raamwerk voor de tekst van een klimaatakkoord in Kopenhagen in december 2009, (b) de aanzet te geven voor werkelijke onderhandelingen (transitie van eerste naar tweede jaar) en (c) tastbare stappen vooruit te zetten op enkele specifieke thema's. Ik ben in het licht van die inzet tevreden met de uitkomst van de conferentie. De ernst van het klimaatvraagstuk is nog eens onderstreept en er was brede erkenning van klimaatbeleid als een slimme investering in duurzame economische groei, innovatie en werkgelegenheid. Daarnaast is er door velen een ondubbelzinnig politiek signaal afgegeven dat de financiële crisis geen excuus mag zijn voor een minder ambitieus klimaatbeleid. Het politieke momentum van Bali is ontegenzeggelijk bekrachtigd. Ook is er vooruitgang geboekt in de discussies over specifieke thema's, met name de thema's internationale financiële architectuur en het voorkomen van ontbossing. De belangrijkste resultaten van Poznan beschrijf ik later in deze brief.

Op 12 december is ook het klimaat- en energiepakket aangenomen door de Europese Raad. Uw Kamer heeft daarvan een uitgebreid verslag ontvangen (kenmerk IZ/2009010108) met een nadere duiding van dat Europese besluit. Dat juist tijdens de Poznanbijeenkomst de EU haar besluitvorming rond het klimaat- en energiepakket met goede afloop heeft afgerond, was een belangrijk signaal aan de mondiale onderhandelingen. Het EU-besluit vormt krachtig bewijs dat moeilijke kwesties waar grote belangen mee zijn gemoeid, met goede wil en creativiteit opgelost kunnen worden, en dat ambitieuze emissiereductiedoelstellingen goed samen kunnen gaan met een groen en duurzaam economisch herstel. Bovendien bevestigt de EU met dit besluit haar voortrekkersrol in het internationale klimaatbeleid en heeft zij aan een

essentiële voorwaarde voldaan om geloofwaardig op te treden in de onderhandelingen richting Kopenhagen.

De bijeenkomst in Poznan

Naast de 14de Conferentie van Partijen bestond de bijeenkomst in Poznan uit bijeenkomsten van het bestuursorgaan van het Kyoto-protocol (CoP-MoP), het wetenschappelijke adviesorgaan van het Verdrag en het Protocol (SBSTA), het beleidsorgaan van het Verdrag en het Protocol (SBI) en de onderhandelingscomités van de *Bali Road Map* die moeten uitmonden in een akkoord tijdens CoP15 in Kopenhagen – de *Ad Hoc Working Group on Long-term Cooperative Action under the Convention* (AWG-LCA) en de *Ad Hoc Working Group on Further Commitments for Annex I Parties under the Kyoto Protocol* (AWG-KP).

Het politieke deel van de bijeenkomst vond plaats van 10 t/m 12 december. Daar heb ik Nederland vertegenwoordigd en onder andere de aftrap verzorgd voor de discussie over ‘financiering en investeringen’ in de ministeriële ronde tafel over de gedeelde toekomstvisie voor lange-termijn samenwerking, één van de hoofdpijlers uit de *Bali Roadmap*.

Naast mijn rol in het officiële deel van de bijeenkomst heb ik *en marge* van de conferentie gesprekken gevoerd met (euro)parlementsleden, NGO's en verschillende collega-ministers - uit onder andere Peru, Zuid-Afrika, Noorwegen, Suriname, Vietnam en Mexico - waarbij onder meer werd gesproken over het belang van een coherente internationale financiële architectuur. Voorts nam ik deel aan een panel waarin tussenresultaten werden besproken van een door onder andere Nederland gefinancierde Wereldbankstudie naar de kosten van adaptatie. Ook ondertekende ik namens de Nederlandse regering, met een aantal landen een ministeriële verklaring over het verminderen van emissies door ontbossing en bosdegradatie.

Ik heb zowel vóór als tijdens de bijeenkomst in Poznan gesprekken met jongeren kunnen voeren over de toekomst van het internationale klimaatbeleid. Dit jaar maakte voor het eerst een jongerenvertegenwoordiger deel uit van de Nederlandse delegatie bij de CoP. Met een speech voor alle ministers tijdens de lunch heeft zij ons er aan herinnerd waarom wij dit werk doen en veel indruk maakt.

Naast de formele rol van de bijeenkomst in relatie tot het Klimaatverdrag en Kyoto-protocol, was de conferentie, met zijn 9000 deelnemers, tevens een ontmoetingsplaats voor diverse organisaties en individuen uit de wetenschap, politiek, maatschappij en bedrijfsleven. Parallel aan het formele deel van de conferentie vonden meer dan honderd *side events* plaats. Gastland Polen organiseerde ook een grootschalige tentoonstelling onder de naam “*Technologies for Climate Protection*”. Daar was de innovatieve kracht van Nederland goed vertegenwoordigd. Op verzoek van mijn Poolse collega heb

ik me ingezet om Nederlandse ondernemers op deze tentoonstelling aanwezig te laten zijn. Dit heeft er in geresulteerd dat 20 procent van de inzendingen uit ons land afkomstig was. Ik heb de gelegenheid aangegrepen voor een bijeenkomst op uitnodiging van Nederland, waarin ik het belang van innovatie door het bedrijfsleven zelf, in het licht van een klimaatneutrale toekomst, heb benadrukt.

De belangrijkste resultaten

De conferentie in Poznan was een belangrijke tussenstap op weg naar Kopenhagen, waar het nieuwe mondiale klimaatakkoord in december dit jaar zijn beslag moet krijgen. Er waren van te voren geen grote doorbraken voorzien en die hebben ook niet plaatsgevonden. De noodzakelijke vooruitgang is wel gerealiseerd, hetgeen voldoet aan de verwachtingen voor deze conferentie. De belangrijkste resultaten op een rij:

- De omslag naar werkelijke onderhandelingen – het belangrijkste doel van Poznan– is een feit. De voorzitter van de onderhandelingen over het Bali Actieplan heeft een duidelijk mandaat gekregen om een ‘onderhandelingstekst’ samen te stellen, die de basis zal vormen voor de klimaatonderhandelingen, gericht op een ratificeerbaar verdrag.
- Alle vraagstukken liggen op tafel, problemen zijn benoemd, concepten en standpunten worden door partijen beter begrepen. Van taboes is nauwelijks meer sprake. In de discussie over de langetermijn visie op klimaatbeleid was er een voorzichtige toenadering te zien tussen ontwikkelde landen en ontwikkelingslanden ten aanzien van de noodzaak om nu te kiezen voor een koolstofarme, klimaatvriendelijke economische ontwikkeling.
- De meer gevorderde ontwikkelingslanden lijken te aanvaarden dat de groei in hun broeikasgasemissie substantieel moet worden afgeremd (Brazilië, Zuid-Korea) en een aantal ontwikkelingslanden laat ambitieuze nationale beleidsplannen zien. Ontwikkelde landen worden steeds explicieter over lange- en middellange-termijn doelstellingen (Verenigde Staten, Australië).
- ‘Differentiatie’ in mitigatieinspanningen (lastenverdeling) is beter bespreekbaar geworden. De EU heeft daar in belangrijke mate aan bijgedragen door de discussie te concentreren op te ondernemen acties en de daaraan te koppelen ondersteuning, in plaats van op (groepen van) landen.
- De inspanning van Nederland dit jaar in de EU en in multilateraal internationaal verband om de internationale financiële architectuur van klimaatbeleid te versterken heeft in Poznan zijn vruchten afgeworpen. De door Nederland aangedragen uitgangspunten voor de financiële architectuur – eerlijkheid, effectiviteit en efficiency – zijn in Poznan internationaal omarmd. Op dit basis zal dit jaar concrete invulling moeten worden gegeven aan het organiseren van financiering voor

klimaatbeleid.

- Op het terrein van technologie heeft de EU een duidelijk geluid laten horen – de bereidheid tot versterking van het technologieraamwerk. Capaciteitsopbouw, R&D en een effectieve institutionele structuur zijn belangrijke elementen van zo'n verbeterd raamwerk.
- De conferentie is het – met moeite – eens geworden over het operationaliseren van het vorig jaar op Bali opgerichte Adaptatiefonds. Na lang onderhandelen kwamen de Partijen – op aandringen van de G77 - overeen dat het Bestuur van het Adaptatiefonds een juridische status zal krijgen, die het Bestuur in staat moet stellen om rechtstreekse contracten aan te gaan met landen en entiteiten. Met dit besluit zal het Fonds nog dit jaar operationeel worden. De geldstroom als gevolg van een aandeel in de opbrengst van CDM-activiteiten zal het Fonds voeden en levert in eerste instantie € 28 miljoen op, maar kan tot en met 2012 oplopen tot een bedrag van € 400 miljoen. Met operationalisatie van het Fonds is een belangrijke bijdrage geleverd aan de invulling van de internationale financiële architectuur voor klimaatbeleid.
- Er is inhoudelijke voortgang geboekt ten aanzien van het voorkomen van emissies door ontbossing en bosdegradatie (REDD). Om de constructieve sfeer vast te houden in de bespreking over ontbossing heeft op initiatief van het Verenigde Koninkrijk een aantal landen (waaronder VK, Nederland, Duitsland, Frankrijk, Papoea Nieuw Guinea, Indonesië, Ghana, Suriname en Brazilië) een ministeriële verklaring over het verminderen van emissies door ontbossing en bosdegradatie aangenomen. In de verklaring geven de ondertekenaars aan dat het nodig is om snel en tijdig actie te ondernemen om de wereldwijde ontbossing en bosdegradatie te reduceren. De ontwikkelingslanden lieten weten, in overleg met maatschappelijke groepen, nationale REDD strategieën te gaan ontwikkelen. De betrokken ontwikkelde landen verzekerden ontwikkelingslanden te helpen om die strategieën op te kunnen zetten.

Naast resultaten waren er ook knelpunten. De nog niet in concrete voorstellen en/of toezeggingen uitgewerkte positie van de EU (en de meeste andere ontwikkelde landen) ten aanzien van publieke financiering voor internationaal klimaatbeleid blijft knellen. Een solide en ambitieuze uitwerking in de komende Milieuraad, Ecofin en Voorjaarsraad is daarom cruciaal. Ook kwamen behalve de EU te weinig ontwikkelde landen naar voren met een concreet ambitieniveau ten aanzien van het verminderen van hun uitstoot. Beide factoren zijn nadelig voor de onderhandelingsrelatie met de ontwikkelingslanden en hun bereidheid zelf bij te dragen. Hoe het beleid van de nieuwe administratie in de VS zal vertalen naar de onderhandelingen zal van grote invloed zijn op het proces in 2009 en de inhoud van een akkoord in Kopenhagen.

Doorkijk naar Kopenhagen

In de bijlage bij deze brief treft u een overzicht aan van de belangrijkste relevante bijeenkomsten op weg naar Kopenhagen. Op 28 januari jl. heeft de Europese Commissie een mededeling gepubliceerd over de EU-inzet voor Kopenhagen, met concrete voorstellen voor de internationale financiële architectuur voor klimaatbeleid. Ideeën die eerder door Nederland zijn ingebracht, zijn in de mededeling meegenomen. De Kamer zal zoals gebruikelijk worden geïnformeerd over het Nederlandse standpunt terzake.

De EU-inzet richting Kopenhagen zal worden besproken tijdens de Milieuraad van 2 maart, de Ecofin van 10 maart en de Voorjaarsraad van 19-20 maart. Uiteraard zal de Kamer middels de geannoteerde agenda voor deze Voorjaarsraad op de hoogte worden gesteld van de Nederlandse inzet. Hetzelfde geldt voor de Milieuraad van 2 maart en de Ecofin van 10 maart, waarin een bijdrage aan de Voorjaarsraad op de agenda staat.

Concluderend, de conferentie in Poznan geeft geen aanleiding de hoofdlijnen van de Nederlandse inzet richting Kopenhagen te wijzigen. Die hoofdlijnen, zoals reeds eerder aan uw Kamer medegedeeld in mijn brieven van 21 september 2007 (Kamerstukken II 2007-2008, 30 495 nr. 3), 29 april 2008 (Kamerstukken II 2007-2008, 30 495 nr. 4) en 17 november 2008 (Kamerstukken II 2008-2009, 31 793 nr.1) blijven uitgangspunt. Nederland zal zich de komende periode actief, constructief en ambitieus blijven opstellen om bij te dragen aan het tot stand komen van een effectieve, eerlijke en alomvattende klimaatovereenkomst voor de periode na 2012. Het bereiken van een dergelijke overeenkomst in 2009 vormt een enorme opgave voor de internationale gemeenschap. Wij zullen met z'n allen alles op alles moeten zetten om deze opgave te realiseren.

De minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer,

J.M. Cramer

Route naar Kopenhagen

Op 2 maart vindt de **Milieuraad** plaats, die vooruit zal kijken naar de Voorjaarsraad (VJR) en klimaatverandering/Kopenhagen zal willen bespreken.

Op de **Ecofin** van 10 maart staat klimaatverandering op de agenda. Naar verwachting wordt ook hier de Mededeling van de Commissie besproken.

Van 19-20 maart vindt de **Voorjaarsraad** plaats, die een Mededeling van de Commissie over de EU-inzet op weg naar en in Kopenhagen zal bespreken.

Tijdens verschillende **internationale bijeenkomsten** in 2009 – buiten het onderhandelingsproces - zal het politieke momentum voor een akkoord in Kopenhagen worden versterkt.

Overzicht van bijeenkomsten:

<p>EU</p> <ul style="list-style-type: none"> o 2 maart: o 10 maart o 19 - 20 maart: o 18-19 mei o 12 juni: o 25-26 juni: 	<p>Milieuraad Ecofin Voorjaarsraad RAZEB informele Milieuraad Milieuraad</p>	<p>Ministerieel Ministerieel Ministerieel Ministerieel Ministerieel Ministerieel</p>
<p>UNFCCC</p> <ul style="list-style-type: none"> o 30 maart-10 april: o 1-12 juni: o Augustus/september o 7-18 december: 	<p>Onderhandelingen Idem Idem Kopenhagen (COP15)</p>	<p>Ambtelijk Ambtelijk Ambtelijk Ministerieel</p>
<p>Andere internationaal fora</p> <ul style="list-style-type: none"> o 16-20 februari: o Maart/april: o 22-24 april o 8-10 juli o September: 	<p>Governing Council UNEP VN-bijeenkomst NY (SGVN) G8 milieuministers G8 (+5) top VN-bijeenkomst NY (SGVN)</p>	<p>Ministerieel Ministerieel - - Ministerieel</p>